

SJ Lokomotor Z43/49

2055 - Skala 0

Historik

Lokomotorn började tillverkas 1941. Enkelt kan man beskriva den som en bil på räls. Den hade en vanlig bilmotor med växellåda under A-ändeshuven med kylare i fronten. Under B-ändeshuven satt drivmedels- och oljetankar. Överföringen av kraften till hjulen skedde till att börja med mekaniskt med kedjor från en axel centralt under hytten. Från 1946 började man använda hydraulisk överföring. Motorn var normalt en diesel på 160 hk,

Uppgiften var oftast lättare växlingsarbete. Sth, största hastighet, var 55 km/h. Genom sin enkla konstruktion har de varit lätta att hålla vid liv och många exemplar har överlevt långt in i modern tid, ofta i förvånansvärt gott skick.

En del lokomotorer byggdes på 1960- och 1970-talet om och fick gummiinfattade fönster men byggsatsen har de ursprungliga fyrkantiga fönstren.

Referenser

Bilder på digitaltmuseum.se:

KBDB14649
KBED00450
KBFP00047
KBFP00048
KBGD00010
KBGD00011
KBGD00012
KDAF04929
KDAJ00372
KDAJ00372
KDAJ00373

KDAJ04490
KDAJ04491
KDAJ07241
KDAJ07242
KDAJ07245
KDAJ07247
KDAJ07251
KDAJ07252
KDAJ07253
KDAJ07254
KDAJ07255
KDAJ07256
KDAJ07261
KDAJ07262

Litterering, numrering

Litterering av lokomotorer är inte helt lätt. Lokomotorer med samma littera kan ha helt olika utseende. I samband med förstatligande av privatbanor på 1930- och 40-talet fick SJ in många lokomotorer av olika utförande som många gånger fick samma littera som redan existerande typer. Man byter också på 1940-talet litterasystem flera gånger. (Därmed inte sagt att litterasystemen på lokomotorn byts.) Alla lokomotorer på SJ fick också inventarienummer ur samma serie, oavsett spårvidd. Serier för den aktuella typen framgår av tabell.

Förutom SJ hade TGOJ fyra stycken likadana lokomotorer. Härutöver finns det även ett antal som köpts av privata svenska industrier.

Lokomotorn såldes också till NSB i Norge. Där kallas den Skd 214. "Sk" för "skiftetraktor" och "d" för dieselmotor.

Konstruktion

Modellen är uppbyggd med en kåpa

som består av en överdel (gångbord och uppåt). På denna monteras sedan delar till en underdel så man får en helt komplett kåpa.

Kåpan sätts sedan på en drivenhet med motor, hjul och växellådor. SV&LV tillverkar en lämplig drivning.

Överdel

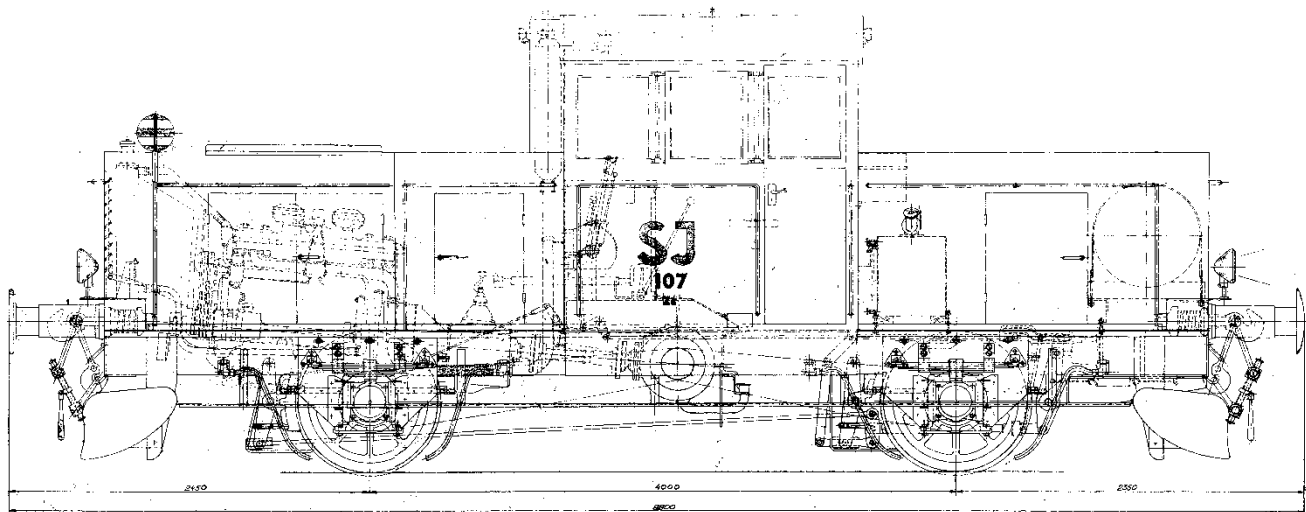
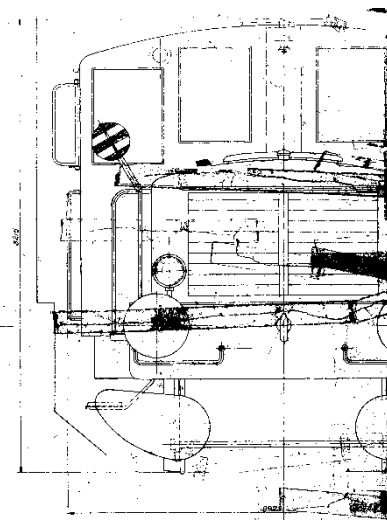
Ta loss gångbordet (1). Förstärk vikanvisningarna vid kanterna. Vik ner. Runda in kanterna i hörnen och löd fast.

Löd fast en M2-mutter på ovansidan över fästhållet för motorpaketet.

Ta loss hyttpaketet (2) och fönsterramarna (3). Löd fast fönsterramarna på insidan av hyttpaketet. Använd hälen i hörnen för styrning.

Förstärk vikanvisningarna i hörnen. Vik och löd ihop till ett paket.

Vik ut flikar under dörrarna. Löd fast hytten i gångbordet.

Ta loss huvarna (4). Löd fast jalusier (5) på insidorna. Använd hål för handtag som styrning.

Böj till huvarna. Använd en huvgavel (6) som mall. Löd fast i gångbord och hytt.

Knacka ut nitar på huvgavlarna (6) enligt de nitanvisningar som finns på baksidorna.

Löd fast jalusi (7) på huvgavelns insida. Använd hålen för ledstång för styrning.

Löd fast huvgavlarna i gångbord och huvar. Den gavel som har jalusi ska sitta i A-änden.

Forma huvlucka (8) så den följer huvens form. Löd fast på A-ändeshuven över de inetsade markeringarna.

Bocka till ljuddämparkåpan (32) till en halvcirkel. Löd fast i hytt och huv.

Limma fast ljuddämparen (41) mot huven, inuti ljuddämparkåpan.

Forma taket (9) efter hytten. Använd fingrarna och forma runt någon rundstång eller borrh. Använd flackstång ute i kanterna. Löd fast på hytten.

Bocka till takluckan (10). Löd fast på taket över den inetsade markeringen.

Underrede

Ta loss långbalkarna (11) som ett helt paket utan att dela upp. Vik utsidan mot insidan och löd ihop, gärna kapillärt från kanten. Fila rent.

Vik ihop långbalkspaketen till en fyrkant. Löd ihop.

Löd fast paketet under gångbordet. Det finns slitsar för styrtappar under hytt. Kolla att A-änden hamnar i rätt ände.

Löd fast förstärkningsplåtar (12) på huvsidorna. De får inte sticka upp över kanten på buffertplåten.

Löd fast den horisontella delen av buffertbalken (13).

Bocka till ballastlådorna (14) och löd fast under hytten. Änden märkt A ska vara mot A-änden.

Bocka till bromsblocken (15) enligt figur och löd fast på insidan av rambalkarna i etsade markeringar. Bromsbackarna sitter alltid framför hjulen, mot A-änden. Observera att det finns ett höger- och ett vänsterutfö-

rande. Bromsstänger (16) mellan bromsblocken får limmas fast efter att drivningen kommit på plats.

Löd fast gardjärnen (39) på långbalkarna. Bocka till S-form så spetsarna hamnar över rälsen. För ökad stadga kan man löda fast en ca 0,5 mm tråd på insidan.

Plogar

Plogar eller icke, det är frågan. Ofta var det nog inga men det ser ju rätt kul ut.

Bocka plogarna (17) runt ett borrh, parallellt med den "raka" kanten på plogbladet. Se till att få två vänster- och två högerutförande. Löd plogfäste (40) på gardjärnen Löd fast plogarna på dessa med den raka sidan är uppåt. Sett från sidan ska plogen peka 30 grader neråt. Sett uppifrån ska plogen peka 45 grader inåt. Plogen ska hamna centrerat på gardjärnet och ytterkanten får inte sticka ut utanför lokomotorsidan.

Detaljering

Bocka till och löd fast ledstänger (18). Löd fast dörrhandtag på dörrar (19).

I luckorna satt handtag. På vissa exemplar var de vanliga dörrhandtag vilket görs av tråd. På andra var de i T-form med handtagen vertikala i stängt läge. Sådana finns i etsat utförande (20). Löd fast.

Bocka ut gälarna i jalusierna. Använd en skarp kniv eller liknande. Bocka bara ut 10-20 grader. Det räcker för att få bort det plana intrycket och ger inte onödig insyn.

Montera:

- koppelkrok (21)
- kopplarhandtag (22)
- vindavvisare (23)
- vindrutetorkarna (24)
- A-ändesskärmar (25)
- buffertar (26)
- bromssläng (27)
- yttre lagergafflar (28)
- tanklock (29)
- kylarlock (30)
- signalhorn (31)
- slutlykta (33)

- ev kylare (34)

- strålkastare (35)

Hålen för buffertarna har hamnat ca 0,5 mm för lågt. Fila upp hålet eller fila på bufferten.

A-ändesskärmar (25) kunde sitta på olika platser. I början sattes de överst på de vertikala ledstänger som satt längst fram, snett utåt-uppåt. Senare sattes de uppe i överkant på hytten. Det medföljer två olika utföranden. Löd ihop och montera.

Bocka till de längre fotstegskonsolerna (36) enligt figur. Löd fast på långbalkarnas in- och utsida vid markeringarna.

Bocka och löd ihop fotstegen (37). Löd fast på konsolerna med urtagen för axelboxarna inåt och med A-markeringen mot A-änden.

Bocka till de korta fotstegskonsolerna och löd fast mot fotstegen och i hål på ballastlådorna.

Gengasaggregat

Det medföljer delar (38) för att göra gengasaggregat. På hemsidan finns en speciell beskrivning för detta.

Målning

Korg: SJ-brun

Fönsterbågar: ljusbrun

Vertikal buffertbalk, plogar, slutlykta (33) och den som satt på avgasröret: röd

Följande målas svart:

- underredet (gångbord och neråt)
- horisontell buffertbalk
- förstärkningsplåt
- utrustning på buffertbalk
- strålkastare
- ledstänger
- dörr/luckhandtag

Ventil på tryckluftsslanger: röd.

A-ändesskärmar: gula med röda streck

Insidan av hytten var i vissa fall ljusgrå upptill och grön nedanför fönstren.

Strålkastarreflektor, tanklock, kylarlock, hytt-handtag: silver

Härefter klarlack, dekal, mjukgörare, mattlack.

Märkning

Märkning med vita bokstäver på hytt-sidor, se ritning.

Överst SJ, därunder inventarienummer, nederst littera.

Nummerserier

Nummer	Littera	År	Tillverkare
SJ 107-17	Zs/Z3/Z4/Z49	1941	Kockums
SJ 118-27	Zs/Z3/Z4/Z49	1941-42	Kalmar
SJ 151-60	Zs/Z3/Z4/Z49	1944-45	Kockums
SJ 170-81	Zs/Z3/Z4/Z49	1945-46	Kockums
SJ 198-225	Z43	1951-53	Kockums
TGOJ 9-12		1941-46	
NSB 74-103, 112	Skd 214	1952	Kockums

Stycklista

ID	Ant	Benämning
1	1	Gångbord
2	1	Hytt
3	2	Fönsterram
4	1+1	Huv
5	1+1	Jalusi, huv
6	1+1	Huvgavel
7	1	Jalusi, huvgavel
8	1	Huvlucka
9	1	Tak
10	1	Taklucka
11	1+1	Långbalk
12	4	Förstärkningsplåt
13	2	Buffertbalk, horisontell
14	1+1	Ballastlåda
15	2+2	Bromsblock
16	2*	Bromsstång, 0,6 mm
17	4	Plog
18	*	Ledstång, 0,5 mm
19	*	Handtag, dörr, 0,5 mm
20	6/*	Handtag, lucka, alt 0,5 mm
21	2	Koppelkrok
22	4/4*	Kopplrarhandtag, 0,5 mm
23	4	Vindavvisare
24	4	Vindrutetorkare
25	2+2	A-ändesskärm
26	4#	Hylsbuffert
27	2*	Bromsslang
28	4#	Lagergaffel, yttre
29	2#	Tanklock
30	1#	Kylarlock
31	1#	Signalhorn
32	1	Ljuddämparkåpa
33	2#	Slutlykta
34	1#	Kylare
35	4#	Strålkastare
36	6+4	Fotstegskonsol
37	1+1	Fotsteg
38	n	(Detaljer för gengasaggre- gat)
39	2+2	Gardjäm
40	2+2	Plogfäste
41	1	Ljuddämpare

*=ingår inte i byggsatsen, #=lös del

